

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 6 K, za druge tuzemstvene dežele 8 K. Kdor hodi sam po njej, plača na leto samo 3 K. — Naročnina se pošilja na: Upravništvo "Slovenskega Gospodarja" v Mariboru. — List se dopolnjuje do odpovedi. — Udje "Katoliškega tiskovnega društva" dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta šte. 5, sprejema naročnine, inserate in reklamacije. — Za večkratne oglaševane primeren popust. V oddelku "Mala naznanila" stane beseda 5 vin. Parte in zahvale vsaka pettivrsta 24 vin., izjave in Poslano 36 vin. — Inserati se sprejemajo do torka opoldne. — Nezaprite reklamacije so poštnine proste.

Naši uspehi na italijanskem bojišču.

Borojević.

Ko je stopil, prišedši od Komarova, na čelo 3. armade, ki je od začetka vojne težko krvavela, je to storil z naslednjim poveljem: "Vojaki! Kot zmagovalci prihajam k vam in prevzemam z današnjim dnem poveljstvo 3. armade." Tako je nastopil Borojević vojno proti premoči. "Sedaj se borimo eden proti trem", je rekel za časa najbolj vročih bojev z Rusi v začetku, "kasneje se bomo borili eden proti dvem, a ko si bomo stali nasproti po eden in eden, bo zmaga naša..." Ali pa je menil: "Da, ako bi imeli Rusi našo infanterijo, potem bi morda prišli na Dunaj!" Ta vera je približala generala srcecm prebivalstva, predno se je izvršil svoja trajna dejanja. Borojević, mož z železno pestjo, je bil pzljubljen med ljudstvom prej, nego so bile njegove bitke. Potem pa ga je postavila zgodovina večkrat na točko, kjer je bilo jedro avstro-ogrskih življenjskih živcev: Limanova, Dukla v Karpatih in Soča. Vsakokrat je monarhiji v neodoljivi grozi zastala sapa. Vojkovodja Svetozar pl. Borojević se je posmehljaval s svojim kratkim nasmehom, je molčal in stal neomajno. In ko so menili italijanski trapezi, da bodo z lahkim navalom kakor za šalo utrgali "nerešeni svet" — Trst, tedaj so s svojimi glavami udarili ob zid pri Soči, ki ga je zgradil Borojević iz krvi in železa.

Redkokadaž sta zgodovinsko poslanstvo in osebnost tako soglašala kakor tukaj. Mišičasto telo z glavno, katere črte so kakor iz kamna izklesane, kratkih besed in naraven do odurnosti, a pri tem šegav, in strog nasproti sebi in vsem odgovornim, silno skromen v svojih osebnih potrebah in nikdar truden — vse le lastnosti tega hrvaškega generala spominjajo na najpoljudnejše vojskovodje "velike soldateske." A, kar ga dviga nad vojskovodje starega sloga, kar ga v tej moderni borbi šele usposablja za reševanje odločilnih nalog, to je njegovo nenavadno, sijajno znanje.

Svetozarju Borojeviću je tekla zibelka v Umetišu na Hrvaškem, kjer je bil rojen leta 1856. Njegov oče, nadporočnik v graničarskem polku št. 11, in njegova mati, stotnikova hčerka, se nista upirala njegovemu neugnanemu vojaškemu nagnenju, ki ga je

že kot dečka oslepilo za vse druge radosti življenja. Vojaka se je čutil — vojak je moral postati! Prvi pouk je užival v kiseškem s odjemem vzgojnem zavodu, nakar je obiskoval pehotno kadetno šolo v Gradcu in slavil leta 1872 kot kadet pri 52. pešpolku svoj vstop v o. in kr. armado. Višek poročniških let je doživel v okupacijski vojni leta 1878. Hrabro se je boril mladi Borojević pri Kokanju, Kolotiču, Visokem in si zaslužil pri zavzetju Sarajeva vojaški zaslužni križec z vojnim okrasom. Kasneje je odlično dovršil vojno šolo, bil povišan za nadporočnika in pričel svojo generalštabno pot, ki ga je kot stotnika pripeljala k 15. zbornemu poveljstvu. Nato deluje Borojević kot učitelj vojne vede na Terezijanski vojaški akademiji v Dunajskem Novem mestu. Leta 1892 je postal major. (V tem času je deloval najprej kot generalštabni načelnik 19. pehotne divizije v Plznu, potem 18. v Mostarju in končno 27. v Košicah. Leta 1895 je postal podpolkovnik ter poučeval na zborni častniški šoli v Košicah.) Leta 1896 pa ga vidimo kot poveljnika 3. bataljona slavnega 17. pešpolka. Leta 1898 je postal polkovnik in bil obenem imenovan za generalštabnega načelnika 8. zbora. Po šestletem delovanju na važnem službenem mestu v Pragi je prevzel Borojević kot generalni major poveljstvo 14. gorske brigade ter dal v letih 1907 do 1912 v poveljstvu zagrebskega 7. kraljevega ogrskega domobranstva okrožja vzgled krepkopoljne, v dolžnosti neum. zveste delavnosti. Leta 1908 je postal podmaršal, leta 1912 je bil imenovan za poveljnika 6. zbora in poveljujočega generala v Košicah, kmalu nato za tajnega svetnika in generala pehote. In s tem svojim zborom je odrinil tudi na bojišče, ko je poklicala vojna voditelje k najvišji, zadnji izkušnji: pred resničnost.

Le v velikih, splošnih potezah je moglo naznačiti silno delo tega vojskovodje. Njegov zbor je pri Komarovu, v prvih napadalnih sunkih generalov Dankla in Auffenberga proti Rusom, v zvezi 4. armade, krepko pomagal. Istočasni dogodki dalje izhodno, ki so nalagali Brudermannovi armadi težke žrtve, so preprečili popolno izkoriščenje teh zmag in ko je stopil Borojević na čelo 3. armade, je veljalo dati zboru, ki se je junško izkrmavel, novo silo, novo zaupanje. Kdo bi bil za to primernejši mož, kakor hrvaški general z železnimi živci? Bitka pri Grodeku,

zbiranje za Sanom, pritisk za prvo osvoboditev Przemysla so ga pokazali na višku svoje naloge.

V viharjih karpatskih bojih se je zdelo, kakor bi se bil mogočni gorski nasip vtelesil v osebi tega nikdar omagajočega vojskovodje. Limanova vstaja v našem spominu. Trdo so se borili hrabri junaki, ki so varovali krilo naše pri Lapauovu zmagovito prodirajoče 4. armade. Borojević je ostro pazil. Komaj je videl, da sovražne množice, ki so pritiskale na njegovo armado, popuščajo, je prešel iz brambe k napadu. In ko je prišla odločilna ura, so prodrele zmagovite čete 3. armade pri Novem Sandecu iz Karpotov proti Grybiji, Jaslu in Krosnu, ogrožujoč krilo in hrbet v trdem boju oslabljenega sovražnika, ki se je začel hitro umikati.

V dolgotrajni zimski karpatski bitki je imel Borojević zapirati najlažji prehod duklanske nižave. Poveljnik 3. armade se je udeležil bitke pri Gorlicah in velikih predornih zmag meseca maja do kratko pred osvojitvijo Przemysla, nakar ga je izdajstvo Italije postavilo na drugo mesto. Ali smemo povedati, da so vsa srca v monarhiji spremljala tega izkušenega voditelja, ko je prevzel poveljstvo 5. armade in brambo Soče? Svetozar Borojević ni varal zaupanja, nadkričal se je. Le malo črnovojniških bataljonov je bilo na mestu, ki je s svojim generalštabnim načelnikom došel na svoje novo mesto, pa ni obupal, trdno se zanašajoč na svojo sposobnost in svojo vojno srečo. Ostala mu je zvesta in mu dovolila kratek čas za pripravo, ki se je marljivo izkoristil. Človeška odporna moč se je združila z največjo umetnostjo novodobnega utrjevanja na odprtem bojišču ter ustvarila nezavzet zid. V štirih mogočnih napadalnih bitkah so nasakovali Italijani proti Borojevićevim primorskim utrdbam in štirikrat so pustili pred njegovo neomajno fronto grmade mrličev in v kose raztrgane svoje odreševalne sanje. Zvesto in trdno stoji straža ob Soči!

Le enkrat je treba pogledati v oči duševnemu voditelju soške straže, generalu Borojeviću, da veš popolnoma zanesljivo: To se ne bo nikoli izpremenilo. Kjer je taka volja, tam ni poti za nobenega sovražnika.

LISTER.

Vojne pridige v postu 1. 1916.

Z dovoljenjem kn. šk. Lavantinskega ordinariata z dne 11. aprila 1916.

VI.

Oveta nedelja.

Evangelij sv. Matevža 21, 1—9.

Tisti čas, ko se je Jezus približal Jeruzalemu in je prišel v Betiage pri Oljski gori, je poslal dva učenca in jima je rekel: Pojdita v vas, ki je pred vama, in brž bota našla osliča privezano in zvebe pri njej; odvežite in pripeljita mi j! In če vama kdo kaj poreče, recita, da ji Gospod potrebuje, in brž ji bo izpuštil. Vse to se je pa zgodilo, da se je dopolnilo, kar je govoreno po preroku, ki pravi: Povejte hčeri sionski: Glej, tvoj kralj pride k tebi krotek, sedeč na osliču in na zvebetu podjarmljene oslice. Učenca pa sta šla in sta storila, kakor jima je Jezus ukazal. In sta pripeljala osliča in zvebe, in so položili svoja oblačila na nj! in so ga gori posadili. Silno veliko ljudi pa je razgrinjalo svoja oblačila po poti; drugi pa so veje sekali z dreves in stili na pot. Mnogi pa, ki so šli spredaj in zadaj, so vpili, rekoč: Hosanna Sinu Davidovemu! Blagoslovljen, ki pride v imenu Gospodovem!

Oveta nedelja! Obhajamo jo z blagoslovljanim jem palmovih vejic in drugega že ozelenega lesa ter s procesijo in se pri tem živo spominjamo navdušenega pozdravljanja množice, ki je v veličastni procesiji današnji dan spremljala božjega Zveličarja v Jeruzalem. Kakor pa je Zveličar postal otožen sredi med splošnim navdušenjem in je solze prelival, videč pogubni vpilv judovskih prvakov, nezvestobo izraelskega

ljudstva, svojo smrt na Kalvariji in čarobno krasno mesto in tempelj zato kaznovano in v razvalinah, ta ko se to nedeljo zmrača tudi obraz sv. cerkve: bere se že trpljenje Jezusovo in se začnejo žalostni obredi Velikega tedna. Sin božji se pokaže zadnjikrat v svoji časti, zanj se začnejo najžalostnejši dnevi trpljenja, ki se konča Veliki petek popoldne.

Vrli junak-mladenec in mož-korenjak! Gotovo ti bodo posebno te dni pogosto v hajale misli k tvojemu ljubemu domu; pošiljaj jih pridno še tudi tje v Jeruzalem in jim naročaj, da spremljajo trpečega Odrešenika iz vrta Getsemani po križevem potu do temnega groba na Kalvariji. Le tam najdeš pomoč in obilno tolažbo za svoje različno trpljenje!

Svoje triletno poučevanje je Gospod dovršil in s premnogimi čudeži prepričal svet, da je Sin božji. Sedaj pa še ima trpeti, da poravna stari dolg človeštva, božjo jezo vtolaži in nas odreši, kajti "Bog je svet tako ljubil, da je dal svojega edinorojenega Sina, da, kdorkoli vanj veruje, se ne pogubi, temveč ima večno življenje" (Jan. 3, 16). — Velikonočno jagnje je s svojimi apostoli zavžil, sv. Rešnje Telo in sv. mašo vpostavil, potem pa se je podal na Oljsko goro, da za naše grehe preliva krvavi pot. Judež ga golubi in izda. Zvezanega vlečejo pred Ana in Kajfa, da zoper njega peklensko lažejo in ga na smrt obsodijo. Pilat in Herod se drugi dan sprijaznita, da z združenimi močmi spopolnita hudobijo ljudi nad nedolžnim Jagnjetom, ki odjemlje grehe sveta. Razbičkan in s trnjem kronan, z ranami pokrit in s krvjo oblit, stopi še enkrat pred združeno množico, a ljubši jim je razbojnik Barabas, ki ga oprostijo ječe in že davno zaslužene smrti, kakor pa On, ki jim je bolni-

ke ozdravljaj, otroke blagoslovljal, mrtve obujal, žalostne tolažil in grehe odpustal. Vzeti je moral od naših grehov stesan in zložen ter z našim hudobijami grozno obložen križ na svoje rame in ga nesi na Kalvarijo. Okoli poldne je križ postavljen in na njem visi v groznih bolečinah in strašnih stiskah nedolžno Jagnje med nebom in zemljo. Peklenska hudobija ga še preklinja, zmerja in zasmehuje, on pa moli za nje: "Oče, odpusti!" in za divje njihovo kričanje: "Proč z njim!" izroča jim in nam svojo mater Marijo za mater. Ko pa je bila izpraznjena časa trpljenja in krivica poravnana, je glavo nagnil in izročil dušo v roke nebeskega Očeta. Zastor v templju se je raztrgal, solnce ni maralo gledati strahovitega prizora, zemlja se je tresla, skale so pokale, grobovi so se odpirali in mrtvi so vstajali, same priče, da je Gospod nebes in zemlje prostovoljno umrl na križu. Vojak prebode s sulico presy. srce in izvabi iz njega še zadnje kapljice neprecenljivo drage krvi. Strašni meč bolečin pa prebode tudi Marijino srce, ko ji mrtvega Sina položijo v naročje in ji ga potem položijo v skalnat dobro zastražen grob. "O, kaj žalosti prestat! morala je sveta mati, ktere sin je rešil svet! Komu potok solz ne life, videti bridkost Marije, grozno kot morja grenkost!"

Tako je trpel največji junak in trpin vse človeške zgodovine, da potolaži jezo božjo ter da nam zapusti zgled potrpežljivosti in nas v našem trpljenju podpira in tolaži. Hvaležno se tega spominjamo posebno ta teden in vzdihujemo: "Daj mi, Jezus, da žalujem, smrti, trpljenje objokujem, ki si Jagnje ga prestal, grehe zbrisal, milost dal! Jezus, daj, da tvoje rane, nas presunejo kristjane, in trpljenje pre-

Oddaja živine na Štajerskem.

Štajerska je hvala Bogu tako srečna, da še ima precej živine in je v primeri z drugimi kronovinami v tem oziru v razmerno dobrem položaju. Seveda bo dežela morala oddati vojaški oblasti in tudi za oskrbovanje prebivalstva na Dunaju mnogo glav živine. Tako je n. pr. vojaška oblast že za mesec marec zahtevala 12.000 komadov. Ljudstvo se, kakor v drugem oziru, tako tudi glede na to zahtevo ne bode odtegnilo svoji dolžnosti. Pa tudi živinorejec sme po vsi pravici zahtevati, če mora prodati živino po zdaj določenih nizkih cenah, da ima od tega zavživalec dobiček ter da on dobi ceneje meso. Znano je pa, da so največji dobički šli v žepu prekupcev in židov in nižje cene niso znižale cen mesa po mestih. Vse to se mora urediti. Prav posebno pa bo treba paziti, da z nesmiselnim prodajanjem ne izgubimo vse boljše plemenske živine, kakor se je to že zgodilo v marsikaterih deželah.

V ta namen se bo nakup živine monopoliziral, to se pravi: živino bo v celi deželi smela nakupovati le vnovčevalnica, ki bo kot podružnica dunajske osrednje vnovčevalnice imela sedež v Gradcu in bode pod vodstvom „Živinoprometne deželne komisije.“ To vodi po načrtih, katere je izdelalo c. kr. poljedelsko ministrstvo, za to postavljen višji uradnik. Člani komisije bodo: 1. Dva zastopnika c. in kr. vojaškega poveljstva v Gradcu, 2. zastopnik štajerskega deželne odbora (grof Franc Attems kot deželnokulturni poročevalec), 3. zastopnik mesta Gradca, 4. zastopnik c. kr. Kmetijske družbe štajerske, 5. zastopnik Zveze kmetijskih zadrug in 6. vodja vnovčevalnice živine v Gradcu.

Ta komisija bo imela vsak teden seje in bo določevala, koliko živine bodo zamogle oddati razne občine in okraji brez škode za poljedelca in za živinorejce; nadalje bo oskrbovala vojaštvo in prebivalstvo z mesom; ona bo določevala, koliko živine se bo smelo izvažati na dunajski trg; tudi za mesarje bo skrbel ta komisija po svoji vnovčevalnici. To vnovčevalnico bo vodil živinorejski nadzornik Schneider, ki je deželni uradnik; njemu bo podrejenih več uradnikov in nakupovalcev za celo deželo. Začetkoma bodo smeli mesarji v določenih občinah sami nakupovati za sebe, toda po gotovem prehodnem roku bodo zamogli dobivati živino le od deželne vnovčevalnice.

To podjetje, s katerim namerava začeti dežela, je velike važnosti za živinorejce, kakor tudi za zavživalec mesa. Kar se tiče živinorejca, je vestno gledati na to, da živinoreja ne bo nazadovala. Zato so se posebno za to vprašanje zanimali v Gradcu grof Attems in deželna odbornika Hagenhofer in dr. Verstovšek, ki je že pred več tedni pridobil omenjena 2 gosoda za skupno nastopanje pri vladi. V dogovorih z vlado še niso rešene vse podrobnosti; pogajanja se vršijo posebno v tem oziru, da vlada še pokliče v komisijo enega slovenskega in enega nemškega zastopnika kmečkega stanu. Deželni odbor se tudi poteguje za to, da mora vlada ves dobiček vnovčevalnice prepuštili deželi za povzdigo poljedelstva, da ostane torej dobiček v deželi. Cene bodo namreč določene za živinorejca in za mesarja. Približno bodo v isti višini, kakor dosedaj. Velik dobiček bo imela vnovčevalnica posebno pri nakupu živine za graški in dunajski trg, ker so tukaj cene izdatno večje, nego na deželi, večših je razlika do 100 K pri meterskem stotu.

bridko naj pomoč nam v smrti bo.“

Zvonovi in orgle bodo molčali Veliki petek v spomin tega trpljenja, mašnik pa bo po prebrani Gospodovem trpljenju in odpravljenih molitvah za vse ljudi polžil križ k božjemu grobu in pevcji bodo vabili: „Venite, adoremus!“ „Pridite, častimo!“ Da, pridimo ta dan, počastimo in zahvalimo, pa obljubimo posebno, da hočemo za Jezusom hoditi s svojim križem obloženi! Zavoljo nas ga je vzel na rame in pogumno nosil pred nami, sedaj pa nas kliče za seboj: „Ako kdo hoče priti za menoj, naj zataji sam sebe in zadene vsak dan svoj križ!“ (Luk. 9, 23.) „Le pridite za menoj vsi, ki se trudite in ste obteženi in jaz vas okrepčam!“ (Mat. 11, 28.) Ravno tako nas uči tudi sv. Peter rekoč: „Kristus je za nas trpel in je vam zapustil zgled, da hodite po njegovih stopinjah.“ (I. Petr. 2, 21.)

In po tem zgledu so se ravnali nešteti milijoni, ko so v strašnih svojih bolečinah, skrbah, nevarnostih, izgubah, nesrečah in posebno v smrtnem boju premišljevali trpljenje Gospodovo in zaupljivo gledali na sv. križ; iz njega so črpali neko čudno moč in blagodejno tolažbo; trpljenje jim je bilo olajšano in srce napolnjeno z veseljem upanjem, da bo ljubi Bog vse na dobro obrnil. Sv. Peter, ki je iz strahu pred trpljenjem svojega mojstra, nekdanj trikrat zatajil, se je čutil posebno srečnega, da zamore z glavo navzdol na križu umreti. Sv. Pavel se je v najhujšem preganjanju hvalil le s tem, da pozna Jezusa Križanega in sv. Andrej je poljubil in radostno pozdravil križ, rekoč: „Pozdravljen, dragoceni križ, sprejmi me učenca Onega, ki je visel na tebi!“

Ta zavest, da je Kristusovo trpljenje in spomin na njegov križ tolažba in pomoč v trpljenju, je vodila tudi naše vrle prednike, ki so okrasili visoke gore in lepe ravnine s cerkvami, kapelami in podobami

Ta dobiček zahtevajo kmečki zastopniki v deželnem odboru za deželne gospodarske namene, kar je opravičeno, ker pač ne gre, da bi ves ta dobiček vtaknili vnovčevalnica v svoj žep. Ko bo ustanovljena omenjena komisija, bomo o celotnem podjetju še natančneje poročali.

Kmečka kava.

V času velike draginje jestvin si bistroumne gospodinje vedo pomagati na najrazličnejše načine. One vedo, da jemati s kupa, ni težko, to lahko začne vsaka zapravljivka ali „phuka“; ali izhajati dolgo s pičlimi zalogami živil, to je skrivnost, ki jo razumejo le gospodinje prebrisanih glav. Tem je znano, da pred stoletji, ko v naših krajih še ni bilo ne duha ne sluha o bobovi kavi, nihče ni umiral radi tega, ker ni užival „kofejina“; pač pa so ljudje takrat navadno dalje živeli, kot zdaj in ni bilo toliko bledušnih lic kot dandanes, ko ima obilo uživanje premočnejših bobov kave v nešteti slučajih na vesti razne bolezni in prerano smrt ljudi, ki bi bili lahko videli ob priprosti, zdravi kmečki hrani v svojem življenju „Abrahama“ dvakrat.

Naša dobra krušna mati narava je poskrbela, da priraste na domačih tleh ljudem in živalim tak živež, ki je za-nje najbolj potreben in najbolj zdrav. Kar pride iz daljne tujine, je navadno od strupa. In taka strupena pritepenca sta pri nas ruski čaj in kava. Toda motil bi se, če bi kdo hotel danes ali jutri odpraviti uživanje kave, ki je postala tekom svetovne voške glavno hranilo revnih ljudi po mestih, trgih, deloma tudi po deželi. Kava ostane na ljubo vsem pridnim gospodinjam še tudi zanaprej v rabi zaradi njenega lahkega načina v pripravljanju; vendar je pa sedanja visoka cena bobove kave privedla ljudi do tega, da si bodo rajši pripravljali zdravo, domačo kavo iz ječmena, ovsa, rži, pšenice, koruze, prosa, iz grozdnih pečk, želoda itd. Najboljša in najplemenitejša izmed vseh navedenih je po zatrdilu izkušenih gospodinj kava iz grozdnih pečk.

Pripravljanje zrnja, pečk itd. za kavo je zelo priprosto. Treba je le za kavo določeno zrnje ali pa druge pridelke s toplo vodo dobro poskropiti in je pustiti 2 do 3 dni na toplem prostoru, kjer začnejo kaliti. V tem stanju so godni za praženje. Kdor bi pražil suhe pridelke, dobil bi namesto prijetno dišečih zrnec le kupček grenkega oglja, ki ni za nič.

Ker v teh kmečkih pridelkih ni strupa, treba je vkulati za vsako osebo precej več praženega zrnja, kakor prave bobove kave, ki naj ostane odslej le kot pridatek naši kmečki kavi, na več kot glavno hranilo ljudem ali kot vs. hranje slepilo njihovim preutrujenim živcem. Uresničuje se rek:

Kjer rada uživa se kmečka kava,
tam lica rdeča so, deca je zdrava.

A. Starina.

Breskve.

Piše izdajatelj „Slovenskega Sadržarja“, M. Humek. Izmed vseh sadnih plemen, ki rastejo in uspevajo pri nas, rodi breskev vsekako najzlahnejši sad. Že zunanost je tako priključiva in zapeljiva, da se ne da primerjati z nobenim drugim sadom. Ravnotežje je pa tudi okus in vonj dobre breskve naravnost mamljiv. Mnogo je ljudi, ki sicer ne marajo veliko za

sadje, toda lepe, zrele breskve se pa ne brani nihče. Posebno je priljubljena pri mestnem prebivalstvu, ki nima prilike, da bi se je preobdalo.

Domovina breskve je Kitajska in Mongolija. Že v starem veku se je razširila proti zahodu po Perziji, okrog Kristusovega rojstva so jo zanesli na Laško. Odtod so jo vpeljali po vsej Evropi in tudi po Ameriki, kjer jo dandanes pridelujejo v neverjetnih množinah.

Navadno mislimo, da je breskev doma iz vročih krajev z enakomerno vlažnim podnebjem. Toda to je zmotno. Podnebje Kitajske, Mongolije itd. je v gotovih ozirih neugodnejše, kakor pri nas. Tropski vročini sledi tam hud mraz in velikim deževjem dolgotrajna suša. Podnebje naših vinorodnih krajev je za breskve popolnoma primerno in ugodno. Bolj izbirčna je v legi zemljišča. Solčna in zavetna gričevja, kakor se po vsem Dolenjskem in Slovenskem Štajerskem, ji najbolj ugajajo. Vlažne nižave in meglene doline se ji pa tako zoprne, da v takih krajih sploh ne raste. Najboljše je jugozahodna, južna in jugozahodna lega, prav tako kakor za vinsko trto. Breskev hoče imeti veliko solnce, zato ne trpi v bližini nikakega sence. A na mrzlih, izhodnih in severnih zbrisih ji seveda tudi ni všeč.

Glede zemlje same na sebi ni posebno izbirčna. Uspeva v lahki puhlici, pa tudi v bolj težki ilovici, ki mora pa prepuščati mokroto, da korenine zlasti pe zemi ne stoje v talni vodi, ampak na suhim. Po leži pa potrebuje silno veliko vode. Zato na prav strmih, vročih in suhih bregovih hira, ako ne skrbimo za zadostno vlago.

1. Ali je v naših krajih pridelovanje breskev mogoče? To vprašanje se vsiljuje vsakomur, ki je prebral prejšnje uvodne stavke. Ako je naše podnebje ugodno, potem je pridelovanje breskev pač mogoče, saj imamo dovolj primerov leg in vsakovrstno dobro zemljo! To je vse res. Toda breskev je sadno plemo, ki glede na obdelovanje ni tako skromno, kakor druga plemena, n. pr. hruške in jabolane. Breskev zahteva pred vsem odprto zemljo, ki jo moramo redno obdelovati in gnojiti ravno tako, kakor pri vinski trti. V zarastlem, travnatem svetu ne uspeva, pa naj bo podnebje, lega in zemlja še tako ugodna. — Pred 30 do 40 leti in še prej je bilo po vinorodnih okrajih naših dežel veliko več breskev, kakor dandanašnji. Rastle so po naših starih vinogradih, kjer jih sicer niso gojili, ampak samo tujci, in kjer so bile vsaj deloma deležne oskrbovanja, namenjenega trti. Nismo imeli nikakih urejenih in obširnih breskovih nasadov, ampak breskve samosovke so rastle po vinogradih raztresene. Zasejale so se slučajno iz košice, ki so jih razmetavali otroci in delavci po vinogradih, ko so jedli slastni sad kar z drevesa. Mlade rastline, ki so zrastle iz teh košic, so bile odvisne od milosti in nemilosti kopačeve. Ako so se preveč zaplodile, so jih neusmiljeno podkopavali in ruvali kakor nadležen plevel. Ker je bila vsaka trta zasajena neenakomerno, so imele tudi breskve tu in tam polazih dovolj prostora. Ob dobrih letinah je bilo tolike tega sadu, da niso vedeli kam z njim. Največ so jih pojedli svežih, žgali so jih v žganje, nekaj so jih posušili, mnogo so jih požrle tudi svinje. O kakem izvozu ni bilo govora, deloma ker je bilo blago preveč različno in malo trpežno, deloma pa tudi zato, ker takrat je vrste izvoz v naših slovenskih krajih še ni bil razvit.

Tako je bilo pridelovanje breskev pri nas že proti koncu minulega stoletja, ko je trina uš nenadoma uničila stare vinograde in z njimi vred tudi —

sv. križa ter križevega pota. In tudi mi vsi se prešinjemo iste vere, radi križamo, pred križem molimo in se z znamenjem križa blagoslovljamo, na delo podajamo in od njega poslavljamo.

Na križevem potu, pri križu in grobu Jezusovem vidimo žalostno mater Marijo. Gotovo ji je krvavelo srce, ko je videla Sina toliko trpeti in ko je slišala njegov zadnji zdihljaj. Z mrtvim truplom v naročju je pač lahko zdihovala: „O, vi vsi, ki greste mimo po poti, pomislite in glejte, če je kaka bolečina, kakor moja bolečina.“ (Zal. pes. 1, 12.) Pač marsikaterim materam in ženam, bratom in sestram ter zapuščenim otrokom tudi poka v tem času srce, ko dobi iz tujine prežalostno novico o smrti ljubljene sina, vrlega moža, pridnega brata ali skrbnega očeta. Obupali bi, pa jih vendar še tolaži pogled na žalostno mater Marijo, ki je izgubila veliko več, pa še vendar ohranila živo vero in zaupanje v vsemogočnega, neskončno dobrega Boga, in pa pogled na sv. križ jim govori, „da zopet vid'no se nad zvezdami, da vid'no v raju večnem se, nad zvezdami!“ Pod križem počivajo padli junaki, kakor zрно v zemlji. Tako kakor sonce v spomladi zrno vzbudi in iz zemlje priključa, da raste, cvete in obrodi sad, se bo križ zabliščal sodnji dan v oblakih neba, s svojim žarom mrtve priključal iz grobov in jim pot pokazal v sveta nebesa!

Ljubi branitelji naše lepe domovine! Trpljenje je naša usoda tukaj doma. Kolikor bolj pa ga še čutite vi tam v tujini! Spomin na ljubi vaš dom, vašo skrb, kako se kaj doma godi, kako je opravljeno delo, so-li zdravi dobri stariši, žena, bratje, sestre, kako se obnašajo otroci, to so vaši vsakdanji križi. Najhujši križ vam pa nalaga zaslepljeni sovražnik naše preljube domovine, ki si toliko prizadeva, vzeti nam kos naše lepe zemlje in nam uničiti naše premo-

ženje. Toda vi vsi ste junaki, ker ta težki križ tako pogumno nosite in sovražnika odbijate, da vas vsi občudujemo in da vas še bodo hvalili, ko vas že bo davno krila črna zemlja. Pa ker ste junaki, ne govorite in ne pišete radi o svojem trpljenju. Toda mi v zaletju poznamo vaše trpljenje in čutimo težo vašega križa. Zato pa poldekamo dan za dnem pred Križanega in molimo za vas in povzdigamo roke in srce pri obnovitvi daritve na križu, pri sv. maši, da vse voljno in hrabro prenesete in pretrpite in srečno končate. Spomnite se pa trpljenja Jezusovega prav pogosto tudi vi in pogledajte večkrat zaupljivo na sv. križ; mislite na Jezusovo srčno žalost in trpljenje, ko je za nas krvavi pot potil, bičan, s trnjem kronna, s križem obložen in križan bil. Radši počastite trpečega Zveličarja z znamenjem sv. križa in z žalostnim delom sv. rožnega venca ter ga prosite pomoči za nas, ki vas tako težko pogrešamo doma, in pomoči ter izdatne tolažbe za se, da voljno nosite svoj križ, da srečno premagate hudobnega sovražnika in da se srečno povrnete v svojo ljubljeno, z vašim trpljenjem rešeno domovino!

V knjigi Tomaža Kempčana „Hodi za Kristusom“ bereš te-le lepe besede: „V križu je zveličanje, v križu življenje, v križu branilo pred sovražniki. V križu je vir nebeskih sladkosti, v križu je moč uma, v križu veselje duha. V križu je vsa čednost, v križu popolna svetost. Ni zveličanja duši, ni upa večnega življenja razun v križu. Zato zadeni svoj križ in hodi za Jezusom in šel boš v večno življenje. On je šel pred teboj in nosil svoj križ in umrl za te na križu, da tudi ti nosiš svoj križ ter želiš umreti na križu.“ Na križu je živa ljubezen: glava je nagnjena, da te poljubi, roke so razprostrate, da bi te objele, in srce je odprto, da bi te sprejelo v se.

Prof. J. K. Vreža.